

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Згода Юлія Анатоліївна КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.	708
Кухарук Ігор Миколайович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ .	710
Ляховецький Сергій Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН СМЕРТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ЗАМАСКОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО	712
Макогін Ірина Володимирівна ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВІПІЗНАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО ЯК ВАЖЛИВА СЛІДЧА (РОЗШУКОВА) ДІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	715
Мунтяну Юліан Іванович ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.	718
Мурашко Анастасія Сергіївна «ПРОФІЛЮВАННЯ» ТА «МОДЕЛЮВАННЯ» ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.	720
Паламарчук Олексій Олександрович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ВЧИНЕННЯ КРАДІЖОК ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ УГРУПУВАННЯМ.	723
Пишненко Ірина Юріївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ТА ПОТЕРПІЛОГО	726
Радецький Сергій Віталійович ЩОДО СУТНОСТІ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ	728
Сон Людмила Анатоліївна ХАРАКТЕРИСТИКА ТИПОВИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	730
Стародубов Олександр Сергійович ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРОРА З ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ.	732
Черниш Юрій Петрович КЛАСИФІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	735
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	739

коласальне завантаження працівників правоохоронних органів, що ускладнює процес їх розслідування.

Список використаних джерел:

1. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>
2. Російські хакери, шахрайські схеми та криптовалюта: кіберполіцейський розповів як захиститися у цифровому світі. *Кіберполіція України: офіційний веб-сайт*. 27.02.2025. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/rosijski-xakery-shaxrajski-sxemy-ta-kryptovalyuta-kiberpoliczejskyj-rozpoviv-yak-zaxystytysya-u-czyfrovomu-sviti-5223/>

Ключові слова: шахрайство, корисливі злочини, злочинні схеми.

Keywords: fraud, self-serving crimes, criminal schemes.

Кухарук Ігор Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Прийняття нового кримінального процесуального законодавства кардинально змінило існуючу раніше концепцію здійснення кримінального переслідування, закріпивши як засадничий принцип змагальність сторін та свободу у поданні ними до суду своїх доказів і у доведеності перед судом їх переконливості, що знайшло безпосереднє закріплення у ст. 22 КПК України та інших нормах кримінального процесуального законодавства, які регламентують окремі процедури здійснення кримінального переслідування, а також функції учасників кримінального процесу. Крім того, необхідно відзначити, що у прямій залежності із вказаним принципом знаходиться і принцип рівності сторін, який знайшов своє відображення у ст. 10 КПК України. Водночас, слушно відзначити, що у практичній площині, принцип змагальності має іншу форму реалізації, зокрема явного дисбалансу між процесуальними, організаційно-тактичними та технічними можливостями сторони обвинувачення та захисту. Не аналізуючи вказані питання деталізовано, оскільки це потребує розгорнутого та системного вивчення ніж дозволяють межі наукової доповіді, акцентуємо увагу на ключових із них:

по-перше, можливість використання стороною обвинувачення значно більшої кількості сил та засобів для здійснення кримінального переслідування та збирання доказів;

по-друге, значно ширший у порівнянні із стороною захисту спектр процесуальних засобів доказування, які недоступні стороні захисту, зокрема можливість проведення окремих слідчих розшукових та негласних слідчих розшукових дій;

по-третє, відсутність у сторони захисту доступу до інформації, яка необхідна для застосування альтернативних засобів доказування у кримінальному провадженні.

У контексті останньої тези, звернімо увагу на особливості реалізації права сторони захисту на збирання доказів шляхом проведення різного типу експертних досліджень. Відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України висновки експертів визнаються самостійними джерелами доказів, а ст. 101 КПК України чітко визначає сутність експертного висновку та вимоги щодо процесуальних особливостей його формування.

Продовжуючи зазначимо, що ст. 45 КПК України встановлюючи вимоги до захисника, відзначає, що під час здійснення кримінального провадження він користується правами підозрюваного чи обвинуваченого крім випадків, коли такі права можуть бути реалізовані вказаними особами виключно самостійно. Таким чином, захисник має право згідно ст. 243 КПК України на договірних засадах залучити експерта для проведення експертизи, зокрема й обов'язкової.

Необхідно наголосити, що опитування адвокатів, опрацювання матеріалів кримінальних проваджень та судових рішень свідчить, що захисники доволі часто користуються своїм правом на збирання доказів шляхом залучення на договірних засадах різних експертів.

Разом із тим, аналіз судових рішень переконливо свідчить, що під час безпосередньої оцінки доказів судом першої інстанції, а також судами апеляційної інстанції під час обґрунтування мотивів прийняття тих чи інших судових рішень надається перевага висновку експерта, який сформований за результатами призначення експертизи стороною обвинувачення, а класичним обґрунтуванням такого підходу є те, що експертний висновок отриманий стороною обвинувачення ґрунтується на: а) більшій кількості вихідних даних; б) більшій точності вихідних даних, які покладені в основу його проведення.

Такий підхід суду з одного боку видається виправданим, оскільки дійсно на початковому етапі досудового розслідування у розпорядженні сторони обвинувачення знаходиться значно більша кількість матеріалів кримінального провадження, адже: *по-перше*, ключові слідчі (розшукові) дії, результати який використовуються для формування інших доказів, зокрема й призначення експертиз проводяться без залучення захисника; *по-друге*, отримати вказані дані через певний проміжок часу стороною захисту неможливо через їх втрату та відсутність процедурних механізмів для реалізації такої функції.

Необхідно звернути додатково увагу, що ст. 221 КПК України передбачає можливість ознайомлення захисника із матеріалами кримінального провадження під час його розслідування за винятком окремих матеріалів, які визначені у вказаній нормі кримінального процесуального закону. Водночас, як свідчать

матеріали практики, вказана норма реалізується крізь призму дискреційних повноважень слідчого, який посиляючись на таємницю досудового розслідування самостійно визначає, які матеріали надати для ознайомлення під час розслідування кримінального провадження, а іноді намагаючись отримати тактичну перевагу над стороною захисту не надає дані, які є необхідними для проведення захисником експертизи на договірних засадах у межах повноважень визначених у КПК України. Опрацьовані нами кримінальні провадження свідчать, що доволі часто така ситуація має місце під час розслідування злочинів проти життя та здоров'я особи, де відповідні експертні висновки є основою для кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень, наприклад під час розмежування складів злочинів передбачених ч.1 ст. 115 КК України та ч.2 ст. 121 КК України, а також ч.1 ст. 115 КК України та ч.119 КК України. Крім того, така тактична модель поведінки слідчого характерна й під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Крім того, окрема проблема виникає у разі призначення слідчим експертизи на початковому етапі досудового розслідування щодо об'єктів, які втрачають свою здатність для повторного експертного дослідження, зважаючи на їх кількість, фізико-хімічні особливості та інші параметри.

Підсумовуючи, необхідно відзначити, що вказана проблема не підлягає комплексному та повному вирішенню, водночас, з метою оптимізації забезпечення принципу змагальності потребує чітка фіксація у КПК України обов'язку сторони обвинувачення надавати на законну вимогу адвоката для ознайомлення та можливості копіювання усі матеріали кримінального провадження, які необхідні для призначення конкретного виду експертного дослідження.

Ключові слова: адвокатське розслідування, кримінальне провадження, висновок експерта.
Keywords: lawyer's investigation, criminal proceedings, expert opinion.

Ляховецький Сергій Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН СМЕРТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ЗАМАСКОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО

Розслідування вбивств, замаскованих під самогубство, є одним з найскладніших напрямів роботи правоохоронних органів. Встановлення істинної причини смерті особи має вирішальне значення для визначення юридичної кваліфікації діяння, встановлення винних осіб та забезпечення справедливості. Часто такі злочини ретельно плануються, і їх інсценування під самогубство покликано ускладнити чи взагалі унеможливити їхнє розкриття. У зв'язку з цим, правоохо-